

PAPER DETAILS

TITLE: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterligi Ile Çocuklarda Problemli Medya Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

AUTHORS: Sedanur Coskunalp, Özden Kusu

PAGES: 614-635

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3865786>

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterliği İle Çocuklarda Problemli Medya Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Sedanur COŐKUNALP¹ ve Özden KUŐCU²

Öz

Bu çalışma dijital ebeveyn öz yeterliklerinin çocukların problemli medya kullanımları ile ilişkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Nicel araştırma biçimi kullanılarak yapılan bu çalışmada Bursa ili İnegöl İlçesinde ilkokula devam eden 7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri ile çocuklarda problemli medya kullanımı arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen demografik bilgilerden ebeveynlerin eğitim durumu, yaşı, cinsiyeti, sahip olduğu çocuk sayısı, çocukların yaşı, cinsiyeti, internet kullanım yılı ile dijital ebeveyn öz yeterlikleri ve problemli medya kullanımı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada 7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği ile çocukların problemli medya kullanımları ise Problemli Medya Kullanım Ölçeği ile ölçülmüştür. Normallik testi yapılmış ve bunun sonucunda normal dağılım özelliği gösteren verilerde parametrik testlerden Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi, ANOVA Testi, t Testi; normal dağılım özelliği göstermeyen verilerde parametrik testlerin non-parametrik alternatiflerinden Kruskal Wallis-H Testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda dijital ebeveynlik öz yeterliği ile çocukların problemli medya kullanımı arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Dijital Ebeveynlik, Medya Okuryazarlığı, Problemli Medya Kullanımı

Examination of the Relationship between Digital Parents Self-Efficiency and Children's Problem Media Use

Abstract

This study aims to examine the relationship between digital parenting self-efficacy and children's problematic media use. In this study, conducted using quantitative research method, the relationship between digital parenting self-efficacy of parents with children aged 7-10 studying at a primary school in İnegöl District of Bursa province, and children's problematic media use was examined. From the demographic information obtained, the relationship between the parents' education level, age, gender, number of children, children's age, gender, years of internet use, and digital parenting self-efficacy and problematic media use was examined. In the study, the digital parenting self-efficacy of parents with children aged 7-10 was measured with the Digital Parenting Self-Efficacy Scale, and children's problematic media use was measured with the Problematic Media Use Scale. Normality test was performed and as a result, Pearson Product Moment Correlation Analysis, ANOVA Test, Test, which are parametric tests, were applied to the data showing normal distribution, and Kruskal Wallis-H Test, one of the non-parametric alternatives of parametric tests, was applied to the data not showing normal distribution. As a result of the study, it was found that there was a negative and moderately significant relationship between digital parenting self-efficacy and children's problematic media use.

Keywords: Digital Parenting, Media Literacy, Problematic Media Use

Atıf İçin / Please Cite As:

Coşkunalp, S. ve Kuőcu, Ö. (2025). Dijital ebeveynlik öz yeterliği ile çocuklarda problemli medya kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14 (2), 614-635. doi:10.33206/mjss.1469158

Geliş Tarihi / Received Date: 16.04.2024

Kabul Tarihi / Accepted Date: 27.12.2024

¹ Uzman - Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, sedacoskunalp@gmail.com,

 ORCID: 0000-0003-1096-7488

² Doç. Dr. – Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakóltesi, ozdenkuscu@hotmail.com,

 ORCID: 0000-0001-6155-1015

Giriş

İçinde bulunduğumuz ve çocukların da gözlerini dünyaya açtığı yüzyıl bilim ve teknoloji çağı olarak isimlendirilir. Bu yeni çağ ve gelişen teknoloji beraberinde birçok değişimi de getirmiştir. Dijital araç gereçlerin, teknolojik aletlerin ve teknolojinin hızla gelişiyor olması bu alanlara uyum sağlamayı da gerektirmektedir. Ebeveynlerin de bu noktada değişimlere ayak uydurabiliyor olması, aynı zamanda da çocuklarına doğru rol model olabilmeleri için teknolojik anlamda farklı beceri ve bilgilere de sahip olmaları gerekmektedir (Serin ve Aydın 2021). Ebeveynlerin çocuklarına iyi bir rol model olması çocukların teknoloji ile ilişkilerini düzenlemek için yapılabilecek en etkili yöntemlerden biridir. Çocuklar yasaklar, cezalar ve uyarılardan çok çevresine bakarak ve görerek öğrenir (Sayar, Benli 2020).

Günümüz dijital dünyasında internet ve teknolojik araç gereçler hem çocuklar ve gençler hem de ebeveynler için yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Çocuklar eğlenmek, öğrenmek, sohbet etmek, iletişim kurmak için dijital araç gereçleri yoğun bir şekilde kullanmaktadır. Bu yoğun kullanım beraberinde bazı riskleri de getirmektedir. Bu noktada ebeveynlere dijital araç gereçlerin güvenli ve faydalı kullanımlarını sağlama konusunda önemli bir rol düşmektedir. Çocukları dijital araç gereçlerden ve sanal ortamlardan tamamen uzak tutmaya çalışmak gerçekçi bir beklenti değildir.

Hızla kendini geliştiren ve değişim gösteren, devamlı yenilenen bir mecra olan dijital dünyada bu sorumlulukları yerine getirme, dijital ebeveynlere görev olarak yüklenmektedir (Lim 2016). Çocukların güvenli birer ortamda yetişmeleri ve sağlık durumlarındaki kontrollerinin sağlanması, çocukların gelecekte üretken ve yaratıcı bireyler olarak yetişmesi ve kültürel değerlerin çocuklara aktarılması ebeveynlerin temel amaçlarından sayılır. Teknolojinin gelişmesiyle beraber anne, baba ve çocuk ilişkisi de yeni boyutlar kazanmaya başlamıştır. Çocuk ve ebeveyn arasında kurulan bu ilişki çocuğun sosyal-duygusal, bilişsel, fiziksel gelişiminde de önemli oranda etkilidir. Bu nedenle çocukların dijital gelişmelerden en iyi şekilde faydalanabilmeleri ve teknolojinin olası risklerinden kendilerini koruyabilmeleri, aynı zamanda teknolojinin sunmuş olduğu olanaklardan da en iyi şekilde faydalanabilmeleri için oldukça önemlidir (Kaya ve Bayraktar 2021). Çocukların sosyal, duygusal, psikolojik, zihinsel ve fiziksel gelişim gibi gelişim alanlarını birçok yönden etkileyebilme potansiyelinde olan bu konuda ebeveynlerin, dijital ve sanal dünyada da gerçek hayatta olduğu gibi çocuklarına iyi birer yol gösterici olabilmeleri ve teknolojinin yeniliklerine uyum sağlayabilmeleri, dijital araç ve gereçlerin doğru ve faydalı kullanım şekillerini çocuklarına aktarabilmeleri için bulundurmaları gereken özellikler dijital ebeveynlik kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Yay 2017). Dijital ebeveynlik çocukların ve gençlerin dijital ortamları güvenli, bilinçli ve faydalı bir biçimde kullanmalarına rehberlik etmeyi gerektirir. Ebeveynler dijital ortamların beraberinde getirmiş olduğu riskleri ve faydaları göz önünde bulundurarak çocukların bu dijital ortamları bilinçli, faydalı ve güvenli bir şekilde kullanmalarını sağlayabilir.

Günümüz dünyasında sağlıklı bireylerin yetişebilmesi adına ebeveynlerin dijital araç ve gereçlerin güvenli ve aynı zamanda etkili olarak kullanımı konusunda bilinçlenmeleri, dijitalleşmenin faydalı ve zararlı etkileri konusunda iyi birer rehberlik süreci gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Dijital dünyanın beraberinde getirmiş olduğu bu süreç dijital ebeveynlik kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Dijital ebeveynliği tanımlarken normal bilinen ebeveyn rol tanımlarının dışında olan dijital yaşamda kendine yer bulabilen ebeveyn, çocuk ilişkisi ve ebeveynlerin bu süreç içerisinde bulunan rollerine ilişkin olarak dijital ebeveynlik kavramı kullanılmıştır. İnternetin ve dijital ortamların hem olumlu hem de olumsuz yönleri bulunmaktadır. Dijital dünyanın beraberinde getirdiği olumsuz durumlara karşı ebeveynlere bu konularda büyük sorumluluklar düşmekte, yeni roller belirlenmektedir (Kay 2022). Çocuklar davranışların çoğunu gözlem yapma yoluyla öğrenirler. Bu sebeple ebeveynlerin dijital teknolojiyi nasıl kullandıkları çocukların bu alandaki tutum ve davranışlarını doğrudan etkiler. Örneğin bu noktada ebeveynler dijital araç ve gereçleri bilinçli bir şekilde kullanarak, gelişen teknolojiyi ihtiyaçlarına yönelik ve sınırlı kullanılabilecek bir araç olarak görmeleri gerektiğini çocuklarına öğretebilirler. Ebeveynlerin dijital araç ve gereçleri kullanıma yönelik net kurallar koyması, ekran sürelerini sınırlandırması, dijital aktiviteleri birlikte geçirdikleri kaliteli zaman dilimlerine dönüştürmeleri çocuklarda olumlu alışkanlıklar gelişmesine yardımcı olur. Ebeveynlerin bu tutumları; çocukların teknolojiyi verimli kullanım alışkanlıkları edinmelerini ve dijital dünyadaki olası zararlardan kendilerini korumalarını sağlar. İnterneti bu kadar çekici yapan unsurlar, ona her an her yerde ulaşabilmemiz, onun bizi gündelik sıkıntılardan hızlıca uzaklaştırması, bizi ne zaman ödüllendireceğini bilmemiz, bize güvenli ve risksiz bir eğlence sunduğunu düşünmemizdir. Yapılan bilimsel araştırmalara göre problemli internet kullanımı olan gençlerin, interneti çoğunlukla sohbet etmek, oyun oynamak, dizi, film izlemek için kullandığı; buna karşın problemli internet kullanımı olmayan gençlerin interneti daha çok bilgi edinmek, haber almak, alışveriş yapmak gibi amaçlar için kullandığı bulunmuştur. (Sayar, Benli 2020).

Çocuk ve ergenler için internet ve dijital teknolojiler doğru yöntemlerle kullanıldığı ölçüde birçok fırsat sunar. Ebeveyn tarafından çocukları doğru ve faydalı internet kullanımı konusunda örnek olunduğunda çocuklar ve ergenler de internet üzerinden yaptıkları doğru araştırmalar sayesinde kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak birçok bilgiye kolaylıkla ulaşabilirler. İnternet ergenlerin kendini hür bir şekilde kendilerini ifade edebilecekleri kendi kimliklerini oluşturmalarına imkân sağlayan ortamlar sunar. Normal şartlarda ulaşılması çok zor olan bir kişiyle e-mail ya da sesli ve görsel iletişim araçları ile iletişim kurma ve paylaşım yapabilme imkânı sağlamaktadır (Yay 2017). İnternetin ve dijital teknolojilerin faydalı ve bilinçli kullanımı çocukların bilgiye hızlı erişmesini sağlar ve öğrenme süreçlerini olumlu yönde destekler. Bunun yanı sıra çocukların merak ettikleri konuları kolay yoldan araştırma yapmalarına imkân tanır. Eğitici içeriklerle dolu siteler ve uygulamalar çocukların akademik başarılarının artmasına ve yeni beceriler edinmelerine destek olur. Yaratıcılığa teşvik eden, hayal gücü ve problem çözme becerilerini güçlendiren çeşitli uygulamalar mevcuttur. Bu imkânlar örneğini çoğaltmak mümkündür fakat önemli olan ebeveynlerin dijital teknolojileri çocuklarının sağlıklı gelişimlerinde bir aracı olarak kullanabilme becerisini gösterebilmeleridir (Yay 2017).

Yapılan araştırmalar incelendiğinde ebeveynlerin dijital medya araç ve gereçlerini çocuklarıyla birlikte ve onlara doğru rol model olarak kullanmalarının, ekran süresi kısıtlaması yapmalarının çocukların davranış ve gelişimleri üzerinde olumlu birçok etkisi bulunduğunu görülmektedir (Üstündağ 2020). Yetişkinlerin yaşamına baktığımızda bile kullanılan birçok teknoloji olmadan yaşamının ne kadar zor olduğu anlaşılmaktadır. Alışverişler, resmi uygulamalar, iş araçları, kültürel kaynaklar, iletişim yöntemleri gibi birçok alanda teknolojiye bağımlı bir yaşamımız bulunmaktadır (Sayar ve Benli 2020).

Dijitalleşen dünya içerisinde bireyler, birçok alandan ve neredeyse her türden bilgiye kolaylıkla ulaşabilmekte, aynı zamanda bu bilgileri kullanıp başka kişilerle paylaşabilmekte ve bununla birlikte kendileri de yeni bilgiler ve fikirler üretebilmektedirler. İnternet teknolojileri sadece ebeveynlere değil, aynı zamanda çocuklara da yönelik olan ortamlardır. Ebeveynler çocukların hem fiziksel olarak yetiştirilmesinden hem de sosyal-duygusal, bilişsel gelişimlerinden sorumlu bireylerdir. Teknolojideki değişimlerin hızlı bir şekilde gerçekleşmesiyle çocuklar ve ergen bireyler teknoloji dünyasında karşılaştıkları yeni ve karmaşık bilgileri nasıl değerlendireceklerini bilememektedirler. Bu bağlamda bakıldığında ebeveynlerin dijital anlamda tek görevinin çocuklarına bilgisayar ve internet teknolojilerinin tanıtılması, kullanımının öğretilmesinin olmadığı söylenebilir (Yurdakul ve ark 2013). Dijital ebeveynlik kavramı bu doğrultuda önem kazanmaktadır. Ebeveynlerin dijital rehber olarak doğru adımları atabilmeleri için en az çocukları kadar dijital teknoloji ve teknolojik gelişmeler hakkında bilgi sahip olmaları önemlidir.

Teknolojinin hayatımıza çok kısa bir zaman önce girdiği düşünülürse günümüz ebeveynlerinin çocuklarına teknolojiyle ilgili kurallar koyması gereken ilk nesil olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle günümüz çocuklarının ileride nasıl bireyler olacakları, ne tür problemlerle karşılaşacakları henüz bilinmiyor. Bu nedenle dijital ebeveyn olma yolundaki anne ve babaların çocukları hakkında kaygılanmasında, teknoloji ile ilgili kurallar koymada bocalamasında haklı yönleri olduğu da unutulmamalıdır (Sayar ve Benli 2020). Rode (2009) dijital ebeveynlik rolleri, teknik bilgi ve çocukların sanal ortamlarda güvenliğini sağlamak için kullanılan yöntem türü arasında ilişki olduğunu söylemektedir. Çocukların dijital dünyanın risklerinden en etkili şekilde korunmaları için ilk danışacağı kişilerin temel ebeveynlik becerilerine sahip, dijital ortamdaki sorumluluklarının bilincinde olan anne-babaları olması gerekmektedir (Manap 2020). Ebeveynlerin davranışlarının büyük bir çoğunluğu çocuklara mesajlar gönderir. Toplum içerisinde nasıl davranılacağı, diğer insanlara nasıl yaklaşılabileceği gibi pek çok konuyu çocuklar ebeveynlerini izleyerek öğrenir. Eğer ebeveynlerin teknoloji ile ilişkisi kötü ise öncelikle ebeveynlerin kendilerini bu noktada değiştirmeleri gerekmektedir (Sayar, Benli 2020).

Dijital ebeveynlik öz yeterliği ile çocukların problemlı medya kullanımının birbirinden etkilenebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle uygulanan bu çalışmada 7-10 yaş arasında çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri ile çocuklarda problemlı medya kullanımı arasındaki ilişki incelenecektir. Bu araştırmada “7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri ile çocukların problemlı medya kullanımı arasında ilişki var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır;

1. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterliği ile Problemlı Medya Kullanımı Arasındaki İlişkiye Yönelik Alt Amaçlar

1.1. 7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliği puanları ile çocukların problemlı medya kullanım puanları arasında ilişki var mıdır?

2. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeğine İlişkin Alt Amaçlar

2.1. 7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliği puanları internet kullanım yılına göre farklılaşmakta mıdır?

2.2. 7-10 yaş arası çocuğu bulunan annelerin dijital ebeveynlik öz yeterliği puanları annelerin eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

2.3. 7-10 yaş arası çocuğu bulunan babaların dijital ebeveynlik öz yeterliği puanları babaların eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

2.4. 7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliği puanları ile çocuk sayısı arasında ilişki var mıdır?

2.5. 7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliği puanları ebeveyn cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?

2.6. 7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliği puanları ebeveyn yaşına göre farklılaşmakta mıdır?

2.7. 7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliği puanları çocuk cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?

2.8. 7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliği puanları çocuk yaşına göre farklılaşmakta mıdır?

3. Problemlı Medya Kullanım Ölçeğine İlişkin Alt Amaçlar

3.1. 7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemlı medya kullanım puanları internet kullanım yılına göre farklılaşmakta mıdır?

3.2. 7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemlı medya kullanım puanları çocuk cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?

3.3. 7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemlı medya kullanım puanları çocuk yaşına göre farklılaşmakta mıdır?

3.4. 7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemlı medya kullanım puanları kardeş sayısına göre farklılaşmakta mıdır?

3.5. 7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemlı medya kullanım puanları annelerin eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

3.6. 7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemlı medya kullanım puanları babaların eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

3.7. 7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemlı medya kullanım puanları annelerin yaşına göre farklılaşmakta mıdır?

3.8. 7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemlı medya kullanım puanları babaların yaşına göre farklılaşmakta mıdır?

3.9. 7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemlı medya kullanım puanları ebeveyn cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliği ile bu çocuklarda problemlı medya kullanımı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılan bu araştırmada, var olan durumu ya da durumları var olduğu gibi ortaya koymak, iki ve daha fazla durum arasındaki ilişkinin düzeyi hakkında bilgi vermek amaçlandığından karşılaştırma ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelinde araştırmalarda ortaya konulması hedeflenen durumlar olduğu gibi betimlenir. Bu durumları ortaya çıkaran değişkenlerin birbirleriyle ilişkisi ortaya konur (Kaya vd., 2012).

Araştırma Grubu

Çalışmanın araştırma grubuna Bursa ilinin İnegöl ilçesinde bulunan 7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynler dâhil edilmiştir. İnegöl ilçesinde rastlantısal olarak belirlenen ilkokullarda öğrenim gören çocukların velilerine ulaşılarak örneklem elde edilmiştir. Örneklem yöntemi olarak kota örneklem yöntemi kullanılmıştır. Kota örneklem yönteminde, araştırmacı belirlediği bir kriter çerçevesinde ulaşmak istediği katılımcı sayısına ulaşana kadar veri toplamaya devam eder (Yağar ve Dökme 2018). Çalışmaya katılan annelerin sayısı 284, babaların sayısı 87'dir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin 123'ü 25-34 yaş arası, 206'sı 35-44 yaş arası, 42'si 45 ve üzeri yaştadır. Çalışmaya katılan annelerin 119'u ilköğretim mezunu, 126'sı lise mezunu, 97'si üniversite mezunudur. Çalışmaya katılan babaların 84'ü ilköğretim mezunu, 106'sı lise mezunu, 94'ü üniversite mezunudur. Çalışmaya katılanlar arasında; 1 çocuğa sahip 33 ebeveyn, 2 çocuğa sahip 192 ebeveyn, 3 çocuğa sahip 113 ebeveyn, 4 çocuğa sahip 27 ebeveyn, 5 çocuğa sahip 6 ebeveyn bulunmaktadır. İnternet kullanım yılı 0-1 yıl arasında olan 31, 2-3 yıl arasında olan 58, 4-5 yıl arasında olan 60, 6-7 yıl arasında olan 37, 8 yıl ve üzeri olan 185 ebeveyn bulunmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerinin Betimleyici İstatistikleri

Değişken	Kişi Sayısı	%
Cinsiyet		
Kadın	284	76,5
Erkek	87	23,5
Çocuğun Cinsiyeti		
Kız	194	52,3
Erkek	177	47,7
Ebeveynin Yaşı		
25-34 yaş	123	33,2
35-44 yaş	206	55,5
45 yaş ve üzeri	42	11,3
Anne Eğitim Durumu		
İlköğretim	119	32,1
Lise	126	34,0
Üniversite	97	26,1
Kayıp Veri	29	7,8
Baba Eğitim Durumu		
İlköğretim	84	22,6
Lise	106	28,6
Üniversite	94	25,3
Kayıp Veri	87	23,5
Çocuğun Yaşı		
7 Yaş	79	21,3
8 Yaş	147	39,6
9 Yaş	107	28,8
10 Yaş	38	10,2
Çocuk Sayısı		
1	33	8,9
2	192	51,8
3	113	30,5
4	27	7,3
5	6	1,6
İnternet Kullanım Yılı		
0-1 Yıl	31	8,4
2-3 Yıl	58	15,6
4-5 Yıl	60	16,2
6-7 Yıl	37	10,0
8 Yıl ve Üzeri	185	49,9
Toplam	371	100

Araştırmanın örneklemi oluşturan 7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynler cinsiyete göre incelendiğinde örneklem %76,5'sini kadınlar oluştururken %23,5'sini erkeklerin oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların çocuklarının %52,3'ü kız, %47,7'i erkektir. Katılımcıların %33,2'si 25-34 yaş arası, %55,5'si 35-44 yaş arası, %11,3'ü 45 yaş ve üzeridir. Annelerin %32,1'u ilköğretim mezunu, %34,0'ü lise mezunu, %26,1'u üniversite mezunudur. Anne eğitim durumu bilgisinde 29 veri kaybı bulunmaktadır. Babaların %22,6'ı ilköğretim mezunu, %28,6'ı lise mezunu, %25,3'ü üniversite mezunudur. Baba eğitim durumu bilgisinde 87 veri kaybı bulunmaktadır. Katılımcıların çocuklarının %21,3'ü 7 yaş, %39,6'ı 8 yaş, %28,8'i 9 yaş, %10,2'si 10 yaşındadır. Katılımcıların %8,9'ünün 1 çocuğu, %51,8'inin 2 çocuğu, %30,5'sinin 3 çocuğu, %7,3'unun 4 çocuğu ve %1,6'nın 5 çocuğu bulunmaktadır. Katılımcıların internet kullanım yılları incelendiğinde %8,4'ünün 0-1 yıl arası, %15,6'nın 2-3 yıl arası, %16,2'sinin 4-5 yıl arası, %10,0'unun 6-7 yıl arası ve %49,9'ünün 8 yıl ve üzeridir.

Veri Toplama Araçları

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği. Dijital ebeveynlik yeterlik ve göstergelerinin ortaya konması, bu yeterlik ve göstergelerden yola çıkılarak oluşturulan ölçek aracılığı ile Türkiye'deki ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amacıyla Yaman (2018) tarafından geliştirilmiştir. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeğinin geliştirilme sürecinde yapılan açımlayıcı faktör analizinde yaklaşık yüzde 50 varyansla açıklanan üç faktörlü yapı elde edilmiştir. 520 katılımcı ile yapılan faktör analizinde ortaya konan faktörler dijital okuryazarlık, dijital güvenlik, dijital iletişim olarak isimlendirilmiştir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizinde 3 faktörlü yapı doğrulanmıştır. Dijital okuryazarlık boyutu 15 madde ile dijital güvenlik boyutu 18 madde ile dijital iletişim alt boyutu 5 madde ile temsil edilmiştir. Yapılan güvenirlik analizinde de üç alt boyuta ait değerlerin alfa katsayılarının .70'in üstünde olduğu dolayısıyla ölçme sonuçlarının güvenilir olduğu ortaya konmuştur. 38 maddeden oluşan 5'li likert yapıdaki ölçek hiç yeterli değilimden (1) her zaman yeterliyime (5) doğru puanlanmaktadır. Ölçekten elde edilen puanın fazlalığı bireylerin kendi dijital ebeveynlik öz yeterliklerini olumlu yönde değerlendirdikleri anlamına gelmektedir (Yaman 2018).

Problemli Medya Kullanım Ölçeği. 2017'de Domoff ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş PMKÖ'nün Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması Furuncu (2020) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin maddeleri DSM V'te belirtilen İnternet Oyun Oynama Bozukluğu kriterleri göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Ölçeğin 27 maddelik uzun formu da 9 maddelik kısa formu da tek faktörlü bir yapıya sahiptir. Yapılan açımlayıcı faktör analizinde ortaya konan bu tek faktörlü yapı toplam varyansın yüzde 57'sini açıklamıştır. Faktör yükleri .50 ile .87 arasında değişmektedir. Ardından yapılan doğrulayıcı faktör analizinde tek faktörlü yapı doğrulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde modele ilişkin faktör yükleri .48 ile .86 arasında değişmektedir. Yapılan iç tutarlılık testinde alfa katsayısı .97 olarak hesaplanmıştır. Bu bağlamda yapılan ölçme sonuçlarının güvenilir olduğu görülmektedir. Maddeler 1'den (asla) 5'e (her zaman) giden Likert ölçeği üzerinden puanlanmaktadır. PMKÖ toplam puanı bütün maddelerden alınan puanların ortalamasının alınmasıyla elde edilir. Ölçekten alınan yüksek puanlar problemli kullanımı ifade eder. Anne-baba tarafından çocuğun davranışları göz önüne alınarak doldurulan ölçek spesifik bir medya aracının problemli kullanımını değil, genel olarak görsel medya araçlarının (televizyon, bilgisayar, tablet, telefon gibi) problemli kullanımını diğer bir deyişle ekran bağımlılığını saptamaya çalışır (Furuncu ve Öztürk 2020).

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçları Bursa ili İnegöl ilçesinde 7-10 yaş arasında bulunan, ilköğretim düzeyinde eğitimine devam eden çocuğa sahip ebeveynlere uygulanmıştır. Uygulamada iki adet ölçek kullanılmıştır. Bunlardan biri Yaman (2018) tarafından geliştirilmiş olan Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik ölçeğidir. Bu araştırma için yapılan güvenirlik analizinde dijital ebeveynlik öz yeterliği ölçeğine verilen yanıtların güvenirlik katsayısı (Cronbach Alfa) .92 iken, dijital okuryazarlık alt boyutuna verilen yanıtların güvenirliği .90, dijital güvenlik alt boyutuna verilen yanıtların güvenirliği .91, dijital iletişim alt boyutuna verilen yanıtların güvenirliği ise .85 olmuştur. Bu sonuçlardan hareketle dijital ebeveynlik ölçeği ve tüm alt boyutlarına verilen yanıtların güvenilir olduğu söylenebilir.

Uygulanan ikinci ölçek ise Domoff ve arkadaşları tarafından 2017 yılında geliştirilmiş, Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması Furuncu (2020) tarafından yapılmış Problemli Medya Kullanım Ölçeğidir. Bu araştırma için yapılan güvenirlik analizinde problemli medya kullanımı ölçeğine verilen yanıtlara ilişkin güvenirlik katsayısının (Cronbach Alfa) .96 olduğu görülmüştür. Bu sonuç bu ölçeğe ilişkin verilen yanıtların güvenilir olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Ebeveynlerin verdikleri yanıtlara ilişkin testler hesaplanmadan önce araştırma verileri bir takım ön analizlerden geçirilmiştir. Toplam 409 ebeveyn den veri toplanmıştır. Verilen yanıtların ardından oluşan veri seti üzerinde ilk olarak uç değer analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda 38 katılımcıya ait veri analiz dışı bırakılmıştır analizlere 371 ebeveyn ile devam edilmiştir. Daha sonra bu veri setinin her bir değişken için ayrı ayrı normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiş ve normal dağılım özelliği gösteren verilerde parametrik testlerden Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi, ANOVA Testi, t Testi; normal dağılım özelliği göstermeyen verilerde parametrik testlerin non-parametrik alternatiflerinden Kruskal Wallis-H Testi uygulanmıştır. Normallik kararı verirken çoklu bir bakış açısı benimsenerek merkezi eğilim ölçülerinin birbirlerine olan yakınlığına, basıklık ve çarpıklık katsayılarına, histograma ve kolmogorov

smirnov testi sonuçlarına bakılmıştır. Daha sonra bu çerçevede verilen kararlar doğrultusunda analizler yapılmıştır.

Bulgular

Dijital ebeveynlik öz yeterliği ile çocuklarda problemler medya kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bu araştırmanın bulguları aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital medya öz yeterlikleri ile çocukların problemler medya kullanımları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizine Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. *Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği Toplam Puanları ve Çocukların Problemler Medya Kullanımı Arasındaki İlişkinin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları.*

		Dijital Okuryazarlık	Dijital Güvenlik	Dijital İletişim	Dijital Ebeveynlik Öz Yeterliği Toplam Puanı
Problemler Medya Kullanımı	r	-,314*	-,394*	-,157*	-,381*
	p	0,000	0,000	0,002	0,000
N				371	

7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerine ait puanlar ile problemler medya kullanımına ait puanlar arasında anlamlı oranda ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Pearson Korelasyon testi sonucunda ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliği toplam puanı ile problemler medya kullanımı puanları arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($r = -,381$, $p = 0,000$). Buna ek olarak problemler medya kullanımının, dijital ebeveynliğin alt boyutları olan dijital okuryazarlık ($r = -,314$, $p = 0,000$), dijital güvenlik ($r = -,394$, $p = 0,000$) ve dijital iletişim ($r = -,157$, $p = 0,000$) ile negatif yönlü anlamlı düzeyde ilişkileri olduğu görülmüştür. Buradan hareketle rahatlıkla söylenebilir ki dijital ebeveynlik öz yeterliği ve tüm alt boyutlarına ilişkin puanlar düştükçe problemler medya kullanımı puanları yükselmektedir. Aynı şekilde problemler internet kullanımı puanları düştükçe dijital ebeveynlik öz yeterliği toplam puanı ve alt boyutlarının puanları yükselmektedir.

Araştırmanın ikinci sorusu “7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri internet kullanım yılına göre farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu soruya yanıt aramak için yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda elde edilen bulgulara Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3. *Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği Puanlarının İnternet Kullanım Yılına Göre Değişimine İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları*

	İnternet Kullanımı	N	Sıra Ortalaması	Ortanca	X ²	p
Dijital Okuryazarlık	0-1 Yıl	31	194,23	67,29	2,937	0,568
	2-3 Yıl	58	169,61	63,00		
	4-5 Yıl	60	173,92	62,85		
	6-7 Yıl	37	176,74	65,60		
	8 Yıl ve Üzeri	185	191,40	66,00		
Dijital Güvenlik	0-1 Yıl	31	198,60	88,17	3,978	0,409
	2-3 Yıl	58	169,24	86,00		
	4-5 Yıl	60	173,92	87,00		
	6-7 Yıl	37	176,74	85,50		
	8 Yıl ve Üzeri	185	191,40	88,00		
Dijital İletişim	0-1 Yıl	31	192,22	18,57	1,497	0,827
	2-3 Yıl	58	172,55	17,50		
	4-5 Yıl	60	176,08	18,00		
	6-7 Yıl	37	188,60	19,00		
	8 Yıl ve Üzeri	185	187,82	18,17		
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterliği	0-1 Yıl	31	195,03	172,52	2,960	0,564
	2-3 Yıl	58	167,76	168,09		
	4-5 Yıl	60	175,60	166,00		
	6-7 Yıl	37	178,06	169,41		
	8 Yıl ve Üzeri	185	191,05	170,00		
Toplam			371			

Ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliğinin internet kullanım yılına göre anlamlı oranda değişip değişmediğini ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda dijital ebeveynlik öz yeterlik puanlarının sıra ortalaması internet kullanım yılına göre anlamlı oranda farklılaşmamıştır ($X^2 = 2,960$,

$p=0,564$). Buna ek olarak dijital ebeveynliğin alt boyutları olan dijital okuryazarlık ($X^2=2,937$, $p=0,568$), dijital güvenlik ($X^2=3,978$, $p=0,409$) ve dijital iletişim ($X^2=1,497$, $p=0,827$) alt boyutları da internet kullanım yılına göre anlamlı oranda farklılaşmamaktadır.

Araştırmanın üçüncü sorusu: “7-10 yaş arası çocuğu bulunan annelerin dijital medya okuryazarlığı puanları eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu çerçevede yapılan analizlere Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4. *Annelerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği Puanlarının Annenin Eğitim Durumuna Göre Değişimine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.*

	Eğitim Durumu	N	Ortalama	S.Sapma	S.d	F	p
Dijital Okuryazarlık	İlköğretim	119	62,21	10,75	2	1,254	0,287
	Lise	126	63,59	8,63			
	Üniversite	97	64,19	9,07			
Dijital Güvenlik	İlköğretim	119	84,08	6,93	2	0,864	0,422
	Lise	126	85,03	6,12			
	Üniversite	97	85,05	6,10			
Dijital İletişim	İlköğretim	119	18,81	5,25	2	4,187	0,016*
	Lise	126	18,32	5,32			
	Üniversite	97	16,72	5,82			
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterliği	İlköğretim	119	165,12	18,26	2	0,365	0,694
	Lise	126	166,95	15,73			
	Üniversite	97	165,98	18,18			
Toplam		342					

7-10 yaş arası çocuğu bulunan annelerin dijital ebeveynlik öz yeterliği puanlarının eğitim durumuna göre değişimini incelemek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda dijital ebeveynlik öz yeterliği toplam puanının eğitim durumuna göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır, $F(2,339)=0,365$, $p=0,694$. Aynı şekilde dijital okuryazarlık ($F(2,339)=1,254$, $p=0,287$) ve dijital güvenlik ($F(2,339)=0,864$, $p=0,422$) alt boyutlarında da anlamlı farklılaşma görölmezken, dijital iletişim ($F(2,339)=4,187$, $p=0,016$) alt boyutunda eğitim durumuna göre anlamlı farklılaşma görölmüştür. Söz konusu farklılaşmaya ilişkin çoklu karşılaştırma (post-hoc) testlerinden Tukey yapıldığında ise ilköğretim mezunu annelerin üniversite mezunu annelerden dijital iletişim bağlamında daha yüksek puanlar aldıkları görölmüştür.

Araştırmanın dördüncü sorusu: “7-10 yaş arası çocuğu bulunan babaların dijital ebeveynlik öz yeterliği puanları eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu ifade bağlamında tek faktörlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analizlere Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5. *Babaların Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği Puanlarının Babanın Eğitim Durumuna Göre Değişimine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.*

	Eğitim Durumu	N	Ortalama	S.Sapma	S.d	F	p
Dijital Okuryazarlık	İlköğretim	84	62,58	11,02	2	0,491	0,613
	Lise	106	62,96	8,79			
	Üniversite	94	63,95	9,12			
Dijital Güvenlik	İlköğretim	84	83,37	6,83	2	1,178	0,309
	Lise	106	84,65	6,23			
	Üniversite	94	84,78	7,12			
Dijital İletişim	İlköğretim	84	18,64	5,05	2	1,033	0,357
	Lise	106	18,18	5,58			
	Üniversite	94	17,48	5,70			
Dijital Ebeveynlik Özyeterliği	İlköğretim	84	164,60	18,12	2	0,203	0,816
	Lise	106	165,78	16,48			
	Üniversite	94	166,20	17,40			
Toplam		284					

7-10 yaş arası çocuğa sahip babaların dijital ebeveynlik öz yeterliği puanlarının eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda dijital ebeveynlik öz yeterliği toplam puanının babaların eğitim durumuna göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır, $F(2,339)=0,203$, $p=0,816$. Aynı şekilde dijital ebeveynlik öz yeterliğinin alt boyutlar olan dijital okuryazarlık ($F(2,339)=0,491$, $p=0,613$), dijital güvenlik ($F(2,339)=1,178$, $p=0,309$) ve dijital iletişim ($F(2,339)=1,033$, $p=0,357$) alt boyutlarına ait puanlarda da herhangi bir anlamlı farklılaşma görölmemiştir.

Araştırmanın beşinci sorusu “7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital öz yeterlik puanları ile çocuk sayısı arasında ilişki var mıdır?” ifadesidir. Bu çerçevede yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. *Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği Toplam Puanları ve Çocuk Sayısı Arasındaki İlişkinin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.*

		Dijital Okuryazarlık	Dijital Güvenlik	Dijital İletişim	Dijital Ebeveynlik Öz Yeterliği Toplam Puanı
Çocuk Sayısı	r	-,073	-,123*	-,013	-,084
	p	0,163	0,018	0,800	0,108
N				371	

Ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliğine ait puanları ile sahip oldukları çocuk sayıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla hesaplanan Pearson korelasyon analizi sonucunda dijital ebeveynlik toplam puanı ile çocuk sayısı arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır ($r=-,084$, $p=0,108$). Ancak dijital güvenlik alt boyutu ($r=-,123$, $p=0,018$) ile çocuk sayısının negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişkisi bulunmaktadır. Kısacası çocuk sayısı azaldıkça az da olsa dijital güvenlik puanları yükselmektedir. Dijital okuryazarlık ve dijital iletişim puanları ile çocuk sayısı arasında bir ilişki görülmemiştir.

Araştırmanın altıncı sorusu: “7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliği puanları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu ifade doğrultusunda yapılan t testine ait sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. *Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveyn Cinsiyetine Göre Değişimine İlişkin T Testi Sonuçları*

	Cinsiyet	N	Ortalama	S.Sapma	T	p
Dijital Okuryazarlık	Kadın	284	63,48	9,47	0,268	0,789
	Erkek	87	63,17	9,53		
Dijital Güvenlik	Kadın	284	84,81	6,13	0,599	0,549
	Erkek	87	84,34	7,26		
Dijital İletişim	Kadın	284	18,01	5,44	0,508	0,505
	Erkek	87	18,47	5,73		
Dijital Ebeveynlik Öz yeterliği	Kadın	284	166,31	16,29	0,161	0,872
	Erkek	87	165,98	16,18		
Toplam		371				

7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin cinsiyete göre değişimini incelemek amacıyla bağımsız örneklem için kullanılan t testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda dijital ebeveynlik öz yeterliği toplam puanı cinsiyete göre anlamlı oranda farklılaşmamıştır ($t(369)=0,161$, $p=0,872$). Buna ek olarak dijital ebeveynlik öz yeterliğinin alt boyutları olan dijital okuryazarlık ($t(369)=0,268$, $p=0,789$), dijital güvenlik ($t(369)=0,599$, $p=0,549$) ve dijital iletişim ($t(369)=0,508$, $p=0,505$) alt boyutlarında da aynı şekilde cinsiyete göre değişime rastlanmamıştır.

Araştırmanın yedinci sorusu: “7-10 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliği puanları ebeveynlerin yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu ifade çerçevesinde yapılan ANOVA testi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. *Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveyn Yaşına Göre Değişimine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.*

	Yaş	N	Ortalama	S.Sapma	S.d	F	p
Dijital Okuryazarlık	25-34 yaş	123	66,28	7,79	2	12,058	0,000*
	35-44 yaş	206	62,64	9,24			
	45 yaş ve üzeri	42	58,76	12,37			
Dijital Güvenlik	25-34 yaş	123	85,77	5,75	2	4,762	0,009*
	35-44 yaş	206	84,54	6,23			
	45 yaş ve üzeri	42	82,32	8,29			
Dijital İletişim	25-34 yaş	123	17,72	5,05	2	0,992	0,372
	35-44 yaş	206	18,48	5,58			
	45 yaş ve üzeri	42	17,54	5,70			
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterliği	25-34 yaş	123	169,78	15,40	2	7,459	0,001*
	35-44 yaş	206	165,66	15,73			
	45 yaş ve üzeri	42	158,64	21,99			
Toplam		371					

7-10 yař arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliği puanlarının bu kişilerin yaşlarına göre anlamlı oranda değişimini incelemek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Yapılan test sonucunda ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliği puanları yaşlarına göre anlamlı oranda farklılaşmıştır, $F(2,268)=7,459$, $p=0,001$. Anlamlı farkın bağımsız değişkenin hangi düzeyinden kaynaklandığını belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma (post-hoc) testlerinden Dunnett’C yapılmıştır. Bu teste göre fark 25-34 yař ile 45 yař ve üzeri grupları arasındaki farktan oluşmuştur. Buradan hareketle puan ortalamaları incelenirse bireylerin yaşları yükseldikçe dijital ebeveynlik öz yeterliği dūřmektedir. Dijital ebeveynlik öz yeterliğinin alt boyutları incelendiğinde dijital iletişim ($F(2,268)=0,992$, $p=0,372$) boyutu yařa göre değişmezken, dijital okuryazarlık ($F(2,268)=12,058$, $p=0,000$) ve dijital güvenlik $F(2,268)=4,762$, $p=0,009$) alt boyutlarında yař arttıkça puanlar azalma eğilimi gōstermektedir.

Araştırmanın sekizinci sorusu: “7-10 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliği puanları çocuklarının cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu ifade doğrultusunda yapılan t testine ait sonuçlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. *Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği Toplam Puanlarının Çocuk Cinsiyetine Göre Değişimine İlişkin T Testi Sonuçları*

	Cinsiyet	N	Ortalama	S.Sapma	t	p
Dijital Okuryazarlık	Kız	194	63,93	9,47	1,183	0,237
	Erkek	177	62,76	9,53		
Dijital Güvenlik	Kız	194	84,95	9,28	0,845	0,398
	Erkek	177	84,39	9,66		
Dijital İletişim	Kız	194	18,45	6,42	1,282	0,201
	Erkek	177	17,72	6,42		
Dijital Ebeveynlik Öz yeterliği	Kız	194	167,35	5,50	1,419	0,157
	Erkek	177	164,87	5,50		

7-10 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin çocuklarının cinsiyetine göre değişimini incelemek amacıyla bağımsız örneklemeler için kullanılan t testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda dijital ebeveynlik öz yeterliği toplam puanı çocukların cinsiyetine göre anlamlı oranda farklılaşmamıştır $t(369)=1,419$, $p=0,157$. Buna ek olarak dijital ebeveynlik öz yeterliğinin alt boyutları olan dijital okuryazarlık ($t(369)=1,183$, $p=0,237$), dijital güvenlik ($t(369)=0,845$, $p=0,398$) ve dijital iletişim ($t(369)=1,282$, $p=0,201$) alt boyutlarında da aynı şekilde çocukların cinsiyetine göre değişime rastlanmamıştır.

Araştırmanın dokuzuncu sorusu “7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliği puanları ile çocukların yaşları arasında ilişki var mıdır?” ifadesidir. Bu çerçevede yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara Tablo 10’da yer verilmiştir.

Tablo 10. *Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği Toplam Puanları ve Çocuk Yaşı Arasındaki İlişkinin Pearson Korelasyon Analizi Testi Sonuçları*

		Dijital Okuryazarlık	Dijital Güvenlik	Dijital İletişim	Dijital Ebeveynlik Öz Yeterliği Toplam Puanı
Çocuğun Yaşı	R	-,115*	-,080	-,096	-,127*
	P	0,027	0,124	0,064	0,014
N		371			

Ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliğine ait puanları ile çocuklarının yaşları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla hesaplanan Pearson korelasyon analizi sonucunda dijital ebeveynlik öz yeterliği toplam puanı ile çocuğun yaşı arasında negatif yönlü dūřük düzeyde anlamlı ilişkiye rastlanmıştır ($r=-,127$, $p=0,014$). Yani çocukların yaşı arttıkça dijital ebeveynlik puanları dūřmektedir. Dijital güvenlik alt boyutu ($r=-,080$, $p=0,124$) ile dijital iletişim alt boyutlarında ($r=-,096$, $p=0,064$) anlamlı ilişki gōrölmezken, dijital okuryazarlık alt boyutu ($r=-,115$, $p=0,027$) ile çocuğun yaşı arasında negatif yönlü dūřük düzeyde anlamlı korelasyon gōrölümüřtür.

Araştırmanın onuncu sorusu “7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemli medya kullanım ölçeği puanları ile internet kullanım yılı arasında ilişki var mıdır?” ifadesidir. Bu çerçevede yapılan Kruskal Wallis Test Analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara Tablo 11’de yer verilmiştir.

Tablo 11. *Problemlı Medya Kullanımı Ölçeği Toplam Puanlarının İnternet Kullanım Yılına Göre Değişimine İlişkin Kruskal Wallis Test Sonuçları.*

	İnternet Kullanımı	N	Sıra Ortalaması	Ortanca	X ²	p
Problemlı Medya Kullanımı	0-1 Yıl	31	153,56	36,50	4,750	0,314
	2-3 Yıl	58	188,12	42,50		
	4-5 Yıl	60	188,00	42,00		
	6-7 Yıl	37	205,69	51,00		
	8 Yıl ve Üzeri	185	193,79	43,00		

7-10 yaş arası çocukların problemlı medya kullanımlarının internet kullanım yılına göre anlamlı oranda farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Yapılan test sonucunda çocukların problemlı medya kullanımına ait puanların sıra ortalamasının internet kullanım yılına göre anlamlı oranda farklılaşmadığı görülmüştür, $X^2= 4,750$, $p=0,314$.

Araştırmanın on birinci sorusu: “7-10 yaş arası çocukların problemlı medya kullanımları çocukların cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu soruya ilişkin bulguları ortaya koymak amacıyla bağımsız örneklemelerde kullanılan t testi yapılmıştır. Teste ilişkin sonuçlara Tablo 12’de yer verilmiştir.

Tablo 12. *Problemlı Medya Kullanımı Ölçeği Toplam Puanlarının Çocuk Cinsiyetine Göre Değişimine İlişkin T Testi Sonuçları*

	Cinsiyet	N	Ortalama	S.Sapma	T	p
Problemlı Medya Kullanımı	Kız	194	45,01	15,82	-2,182	0,030*
	Erkek	177	48,70	17,18		

7-10 yaş arası çocukların problemlı medya kullanımlarının cinsiyete göre değişimini ortaya koymak amacıyla bağımsız örneklemelerde kullanılan t testi yapılmıştır. Yapılan test sonucunda çocukların problemlı medya kullanımlarına ait puanları cinsiyete göre anlamlı oranda farklılaşmaktadır, $t(369)=-2,182$, $p=0,030$. Erkek öğrencilerin problemlı medya kullanımına ait puanlarının ortalaması (48,70) kız öğrencilerin problemlı medya kullanımına ait puanlarının ortalamasından (45,01) yüksektir.

Araştırmanın on ikinci sorusu: “7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemlı medya kullanımları ile çocukların yaşları arasında anlamlı korelasyon var mıdır?” ifadesidir. Bu ifadeye ait bulguları ortaya koymak için pearson momentler çarpımı korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgulara Tablo 13’te yer verilmiştir.

Tablo 13. *Problemlı Medya Kullanımı Ölçeği Toplam Puanları ve Çocuk Yaşı Arasındaki İlişkinin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları*

		Çocuğun Yaşı
Problemlı Medya Kullanımı	r	0,49
	p	0,340
N		371

7-10 yaş arası çocukların problemlı medya kullanımı ile yaşları arasında anlamlı oranda korelasyon olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan pearson momentler çarpımı korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde problemlı medya kullanımı ile çocukların yaşları arasında anlamlı düzeyde korelasyon olmadığı görülmüştür, $r=0,40$, $p=0,340$.

Araştırmanın on üçüncü sorusu “7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemlı medya kullanımı puanları ile kardeş sayısı arasında ilişki var mıdır?” ifadesidir. Bu çerçevede yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara Tablo 14’te yer verilmiştir.

Tablo 14. *Problemlı Medya Kullanımı Ölçeği Toplam Puanları ve Kardeş Sayısı Arasındaki İlişkinin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*

		Problemlı Medya Kullanımı
Kardeş Sayısı	r	-,023
	p	0,665
N		371

7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemlı medya kullanımları ile kardeş sayıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla hesaplanan Pearson korelasyon analizi sonucunda problemlı medya kullanımı puanları ile toplam kardeş sayısı arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır ($r=-,023$, $p=0,665$).

Araştırmanın on dördüncü sorusu: “7-10 yaş arası çocukların problemlı medya kullanım puanları annelerinin eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu çerçevede yapılan analizlere Tablo 15’te yer verilmiştir.

Tablo 15. *Problemlı Medya Kullanımı Ölçeği Toplam Puanlarının Annelerin Eğitim Durumuna Göre Değişimine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları*

	Eğitim Durumu	N	Ortalama	S.Sapma	S.d	F	P
Problemlı Medya Kullanımı	İlköğretim	119	51,01	22,27	2	0,656	0,519
	Lise	126	48,04	19,12			
	Üniversite	97	49,26	19,27			

7-10 yaş arası ki çocukların problemlı medya kullanımı puanlarının annelerinin eğitim durumuna göre değişimini incelemek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda problemlı medya kullanımı toplam puanının annelerinin eğitim durumuna göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır, $F(2,339)=0,656$, $p=0,519$.

Araştırmanın on beşinci sorusu “7-10 yaşlarında çocukların problemlı medya kullanımı puanları babalarının eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu ifade bağlamında tek faktörlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analizlere Tablo 16’da yer verilmiştir.

Tablo 16. *Problemlı Medya Kullanımının Babalarının Eğitim Durumuna Göre Değişimine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları*

	Eğitim Durumu	N	Ortalama	S.Sapma	S.d	F	p
Problemlı Medya Kullanımı	İlköğretim	84	51,11	21,95	2	1,699	0,185
	Lise	106	51,49	20,36			
	Üniversite	94	46,73	19,91			

7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemlı medya kullanımı puanlarının babalarının eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan tek faktörlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda problemlı medya kullanımı puanlarının babaların eğitim durumuna göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır, $F(2,281)=1,699$, $p=0,185$.

Araştırmanın on altıncı sorusu: “7-10 yaş arasındaki çocukların problemlı medya kullanımları annelerin yaşına göre farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu ifade çerçevesinde yapılan Khruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. *Problemlı Medya Kullanımının Annenin Yaşına Göre Değişimine İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları*

	Yaş	N	Sıra Ortalaması	F	p
Problemlı Medya Kullanımı	25-34 Yaş	110	139,15	0,598	0,742
	35-44 yaş	152	132,81		
	45 yaş ve üzeri	22	144,12		

7-10 yaş arasındaki çocuklarının problemlı medya kullanımı puanlarının sıra ortalamasının annelerinin yaşına göre anlamlı oranda değişip değişmediğini incelemek amacıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda problemlı medya kullanımı puanlarının sıra ortalaması annelerin yaşlarına göre anlamlı oranda farklılaşmamaktadır, $X^2= 0,598$, $p=0,742$.

Araştırmanın on yedinci sorusu: “7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemlı medya kullanımları babalarının yaşına göre farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu ifade çerçevesinde yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. *Problemlı Medya Kullanımının Babanın Yaşına Göre Değişimine İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları*

	Yaş	N	Sıra Ortalaması	F	p
Problemlı Medya Kullanımı	25-34 Yaş	9	49,44	2,015	0,365
	35-44 yaş	56	39,80		
	45 yaş ve üzeri	22	46,93		

7-10 yaş arasında bulunan çocukların problemlı medya kullanımı puanlarının sıra ortalamasının babalarının yaşına göre anlamlı oranda değişip değişmediğini incelemek amacıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda problemlı medya kullanımı puanlarının sıra ortalaması babalarının yaşlarına göre anlamlı oranda farklılaşmamaktadır, $X^2= 2,015$, $p=0,365$.

Araştırmanın on sekizinci sorusu: “ 7-10 yaş arasındaki çocukların problemlı medya kullanımları araştırmaya katılan ebeveynin cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu soruya ilişkin bulguları ortaya koymak amacıyla bağımsız örneklemelerde kullanılan t testi yapılmıştır. Teste ilişkin sonuçlara Tablo 19’da yer verilmiştir.

Tablo 19. *Problemlı Medya Kullanımının Ebeveyn Cinsiyetine Göre Değişimine İlişkin T Testi Sonuçları*

	Cinsiyet	N	Ortalama	S.Sapma	t	p
Problemlı Medya Kullanımı	Kadın	284	50,20	20,88	1,403	0,162
	Erkek	87	46,75	16,90		

7-10 yaş arasındaki çocukların problemlı medya kullanımlarının araştırmaya katılan ebeveynin cinsiyetine göre değişimini ortaya koymak amacıyla bağımsız örneklemelerde kullanılan t testi yapılmıştır. Yapılan test sonucunda çocukların problemlı medya kullanımlarına ait puanları ebeveynin cinsiyetine göre anlamlı oranda farklılaşmamaktadır, $t(369)=1,403$, $p=0,162$.

Sonuç ve Tartışma

Yapılan bu araştırmada 7-10 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri ile çocuklarda problemlı medya kullanımı arasındaki ilişki incelenmiştir. Ebeveynlerin dijital ortamlarda, dijital araç ve gereçlere sınırlandırmalar getirmeleri, dijital ortamlarda maruz kalınan içeriklere yönelik rehberlik sağlamaları ve çocuklarına örnek rol model olmaları, çocukların medya kullanım şekillerini etkileyen etmenlerdendir. Çocukların problemlı medya kullanımları ebeveynler için endişe oluşturmaktadır. Dijital araç ve gereçlere erişimin kolay olması çocukların kontrolsüz bir biçimde aşırı şekilde dijital araç ve gereç tüketimini artırmaktadır. İnternette geçirilen uzun süreler çocukların fiziksel hareketliliğini azaltarak hareketsiz bir yaşama neden olabilmektedir. Ayrıca sosyal mecralarda uygun olmayan içeriklere maruz kalma riski çocukların duygusal ve zihinsel sağlıklarını olumsuz etkileyebilir. Dijital ebeveynlik öz yeterliği ve problemlı medya kullanımının demografik bilgilere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Yapılan araştırmada genel amaç ve alt amaçlara göre elde edilmiş olan bulgular bu bölümde tartışılmıştır.

Çocukların birçok davranışı ebeveynlerini örnek alarak gerçekleşir. Bu noktada ise internet ve teknoloji ile beraber yaşantımıza giren ve ebeveynlik kavramına yeni bir bakış açısı kazandıran, dijital ebeveynlik kavramı önem kazanmaktadır (Parmar 2017; Rode 2009). Teknolojinin, internetin ve bilgisayarın hayatımızda kapladıkları alan göz önünde bulundurularak beynin de bu faktörlerden etkilenip etkilenmediği araştırılmaktadır. Yapılan çalışmalar günümüz çağının çocuklarının yirmili yaşlara gelene kadar yaklaşık otuz bin saatlik bir dijital bilgi akımına maruz kaldıklarını göstermektedir (Sayar, Benli 2020)

İlgili literatür incelendiğinde dijital ebeveynlik öz yeterliğine ait çalışmaların oldukça az ve sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Dünyaya gözlerini ailesi ile birlikte açan çocuk en fazla etkileşimi de aile ortamında yaşamaktadır. Çocuk birçok tutum ve davranışını ebeveynlerini rol model olarak öğrenir. Yazıcı ve Özcan (2021) tarafından yapılan araştırmada annelerin dijital ebeveynlik düzeyleri ile teknoloji bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişki araştırılmış ve annelerin dijital ebeveynlik düzeyleri ve teknoloji bağımlılığı düzeyleri arasında, negatif yönde ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Manap ve Durmuş’un (2021) yapmış olduğu çalışmaya göre ebeveynlerin çocuklara olumsuz model olma davranışları ve dijital ihmal düzeyleri yükseldikçe çocukların internet bağımlılık düzeyinin de yükseldiği görülmüştür. Tokel ve diğerlerinin (2013) yapmış olduğu araştırmada anne ve babaların çocuklarının internet kullanımlarını denetlemek için, teknoloji ve interneti kullanım konularında sınırlandırma yaptıkları, aynı zamanda bilgisayarın ve internetin kullanımı konusunda çocuklarına tavsiyelerde bulundukları belirtilmiştir. Bununla birlikte ebeveynlerin çocuklarına yol gösterme konusunda istekli oldukları ancak bu konularda yeterli bilgi ve farkındalıklarının olmadığı sonucuna varılmıştır. Günaydın’ın (2021) ebeveynlerin bilinçli farkındalık düzeyleri ve çocukların internet bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği bir çalışmada ebeveynlerin bilinçli farkındalık düzeyleri ve çocukların internet bağımlılık düzeyleri arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin ebeveyn öz yeterliliği, çocukla anda olma ve ebeveynlikte bilinçli farkındalık düzeyleri arttıkça çocukların sosyal soyutlanma, işlevsizlik, yoksunluk, kontrol güçlüğü ve internet bağımlılığı düzeylerinin azaldığı görülmüştür. Toran ve arkadaşlarının (2016) yapmış olduğu çalışmada, çocukların dijital oyunlara eğilimlerinde etraflarındaki yetişkinlerden büyük oranda etkilendikleri ve çevrelerindeki yetişkinleri kendilerine örnek aldıkları belirlenmiştir. Kay (2022) tarafından yapılmış olan araştırmada ise dijital ebeveynlik farkındalığı ile çocuklarda dijital oyun bağımlılığı arasında negatif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür.

Araştırma bulgularına göre dijital ebeveynlik öz yeterliği azaldıkça, çocukların problemli medya kullanım oranlarının yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonucun alan yazın çalışmalarını desteklediği düşünülmektedir. Bu bulgulara göre dijital ebeveynlik öz yeterliği ile çocukların problemli medya kullanımları arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatür araştırmalarını destekleyen bu araştırma bulguları göz önüne alındığında çocukların rol model olarak öğrendiği, ebeveynin dijital dünyadaki tutum ve davranışlarının çocuğun dijital dünyadaki yaşantısını da etkilediği görülmektedir. Çocuklar doğdukları andan itibaren hayatın birçok yönünü anne ve babalarından öğrenirler ve çocukların iyi birer gözlemci oldukları söylenebilir. Ebeveynlerinin dijital araç ve gereçlerle nasıl ve ne kadar süre zaman geçirdiklerini gözlemleyen  ocuk da bu konuda ebeveynlerini rol model alacaktır. Bu nedenle ebeveynler her zaman temkinli olmalı ve çocuklarını dijital araç gereç kullanımı konusunda takip etmelidirler. Ebeveynlerin çocukları ile birlikte kaliteli zaman geçirmelerinin, çocukları problemli medya kullanımından uzaklaştırma konusunda yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ebeveynlerin dijital araç gereçlere h kim olması, teknolojinin beraberinde getirdiği risk ve faydaların bilincinde olması, olası tehlikelerden korunmanın yollarını bilmeleri ve uygulamaları, çocukları üzerinde de teknolojiyi faydalı kullanma için yol gösterici olacaktır.

Avrupa'da gerçekleştirilmiş olan " evrimi i  ocuklar Araştırma Projesi" kapsamında yapılış olan araştırmaya katılan 9-16 yaş grubundaki çocukların 10 yaş civarı zamanlarda interneti kullanmaya başladığı ve günde ortalama olarak 1-1.5 saat arası internet kullandıkları belirtilmektedir. Çocukların internet kullanım oranlarına bakıldığında okulda gerekli olan işleri için %92, eğlenceli içerik ve videolar izlemek için %59, oyun oynamak için %49, sosyal medya ve ortamlarda arkadaşları ile paylaşımlarda bulunmak için %48, haberleri okumak veya izlemek için %40, müzik veya film indirebilmek için %40 oranında kullandıkları belirtilmiştir ( elen ve ark 2011). Eren'in yapmış olduğu araştırmada (2014) 388 ortaokul ve lise öğrencisine ulaşılmış, öğrencilerin sosyal medyayı etkileşim amaçlı kullanımları incelenmiş ve internet kullanım yılına göre anlamlı oranda farklılık oluşturduğu g r lm şt r. Uzun süredir interneti kullanan öğrencilerin lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin internet kullanım yılları artış gösterdikçe sosyal medyayı daha fazla oranda etkileşim amaçlı olarak kullandıkları belirlenmiştir. Çakar'ın (2019) ebeveynin tablet, bilgisayar ve oyun kullanım süresi ile çocukların tablet, bilgisayar ve oyun kullanım süreleri arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmada ebeveynin tablet, bilgisayar ve oyun kullanım süresi ile çocuğun tablet, bilgisayar ve oyun kullanım süresi arasında anlamlı pozitif korelasyon bulunduğu g r lm şt r.

Araştırma bulgularına göre ebeveynlerin internet kullanım yılına göre dijital ebeveynlik öz yeterlik puanları ve tüm alt boyutların anlamlı oranda farklılaşmadığı g r lm şt r. Araştırmaya katılan ebeveynlerin internet kullanım yıllarının birbirine oldukça yakın olması, bütün dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemi sürecinin etkisiyle son birkaç yıldır bireylerin gün içerisinde büyük bir zaman dilimini evde geçirmek durumunda kalması, bununla beraber ev içerisinde internet kullanımının yaygınlaşması ve internette geçirilen zamanın artış göstermesi nedeniyle anlamlı bir farklılaşma görülmemiş olabilir. Daha fazla örneklem ile çalışılarak sonuçlar yeniden değerlendirilebilir.

Yaman ve diğerlerinin (2019) yapmış olduğu araştırmaya göre ebeveynlerin eğitim düzeylerinin dijital ebeveynlik alt boyutlarından olan dijital okuryazarlık, dijital güvenlik ve dijital iletişim alt boyutlarına etkisi araştırılmış ve dijital ebeveynliğin bütün alt boyutları için ebeveynlerin eğitim düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı g r lm şt r. Manap'ın (2020) yapmış olduğu bir çalışmada dijital ebeveynlik farkındalıkların ebeveynlerin eğitim düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde ebeveynlerin eğitim düzeyleri ile dijital ebeveynlik farkındalığı arasında olumsuz model olma davranışı dışında anlamlı bir fark olmadığı g r lm şt r. Türkel (2021) araştırmasında öğrenim durumu yüksek lisans ve üzeri düzeyde olan ebeveynlerin, dijital medyayı etkili kullanımı onaylama tutumlarının diğer ebeveynlere göre daha yüksek çıktığı ve bununla birlikte anne ve babaların eğitim düzeylerinin dijital medya risklerine karşı koruma tutumunu etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Arslan (2019) ise ortaöğretim  ğrencilerinin dijital bağımlılık düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemiş ve ebeveyn eğitim durumu değişkenine göre ortaöğretim  ğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyinin farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Annesi  niversite mezunu olan öğrencilerin dijital bağımlılık puan ortalamalarının en yüksek olduğu, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin ise dijital bağımlılık puan ortalamalarının en düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Baba eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde de aynı şekilde babası  niversite mezunu olan öğrencilerin dijital bağımlılık puan ortalamalarının en yüksek olduğu, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin ise dijital bağımlılık puan ortalamalarının en düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulgularında dijital ebeveynlik öz yeterlik puanlarının annelerin eğitim durumlarına göre değişmediği, dijital ebeveynlik öz yeterlik ölçeğinin alt boyutlarından olan dijital okuryazarlık ve dijital güvenlik boyutlarında anlamlı bir farklılaşma olmadığı ancak dijital iletişim alt boyutunda anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür. İlkokul mezunu annelerin üniversite mezunu annelere göre dijital iletişim bağlamında daha yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir. Dijital ebeveynlik öz yeterlik puanlarının babaların da eğitim durumuna göre değişmediği ve aynı zamanda dijital ebeveynlik öz yeterlik ölçeğinin alt boyutlarına ait puanlarda da babaların eğitim durumuna göre herhangi bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Dijital gelişmelerin günümüzde oldukça hızlı olması, üretim maliyetlerinin düşüş göstermesi, teknolojik araç ve gereçlerin yaygınlık göstermesi, ortak kültür kavramının gündeme gelmesiyle beraber günümüzde eğitim düzeyi ile ilgili olan yargılara da bakış açısının değişmiş olması gibi nedenlerle farklı sonuçların elde edilmesi normal karşılanmalıdır (Manap 2020).

Yaman'ın (2018) yaptığı araştırmanın sonucuna göre ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı arttıkça dijital ebeveynlik öz yeterlik algı düzeylerinin düşmüş olduğu görülmektedir. Çakır ve arkadaşlarının (2021) yapmış olduğu çalışmada evde yaşamakta olan çocuk sayısı ve dijital bağımlılık arasında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşmamıştır. Gülmüş'ün (2020) ebeveynlerin medya okuryazarlık puanlarını sahip oldukları çocuk sayısına göre incelediği bir çalışmada anlamlı oranda farklılaştığı, 3 (üç) çocuğu bulunan ebeveynlerin 1 (bir) ve 2 (iki) çocuğu bulunan ebeveynlere göre daha az okuryazar oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Oğuz ve Kutluca'nın (2020) yapmış olduğu çalışmada annelerin sahip oldukları çocuk sayısının çocukların teknoloji kullanımına yönelik görüşlerinde bir etkiye sahip olmadığı, aynı şekilde babaların da sahip oldukları çocuk sayısının çocukların teknoloji kullanımına yönelik görüşlerinde bir etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulgularına göre ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlik puanları ile çocuk sayısı arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır. Dijital güvenlik alt boyutu ile çocuk sayısının negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişkisi bulunduğu görülmektedir. Hem çocukların hem de ebeveynlerin teknolojik gelişmelerin içerisinde olması, gelişen teknoloji ile beraber dijital araç gereçlerin kullanımına hakim ve aile bireylerinin okulda, evde, ev dışı ortamlarda da teknoloji ile iç içe olmalarının bu durumun nedeni olduğu düşünülmektedir.

Çocukların ve ergenlerin problemler dijital teknoloji kullanımları içsel nedenlere bağlı olduğu kadar dışsal nedenlere de bağlıdır (Lauricella, Wartella ve Rideout 2015; Nikken ve Schols 2015; Valcke, Bonte, DeWever ve Rots 2010). Manap ve Durmuş'un (2021) dijital ebeveynlik farkındalık düzeylerini araştırdığı çalışmada ebeveynlerden kadınların dijital ebeveynlik farkındalık düzeyinin erkek ebeveynlerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Durak'ın (2019) yapmış olduğu çalışmaya göre çocukların internet kullanımlarında ebeveyn arabuluculuğu düzeyleri ebeveyn cinsiyetine göre incelenmiştir. Bunun sonucunda ebeveynlerin arabuluculuk düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Dilci ve diğerlerinin (2019) çalışmasında 0-12 yaş arası çocukların dijital bağımlılık düzeylerinin ebeveynlerin cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği ancak az bir fark ile erkek ebeveyn puan oranının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gülmüş'ün (2020) yapmış olduğu diğer bir çalışmada ise ebeveynlerin medya okuryazarlık düzeylerinin ebeveyn cinsiyetine göre farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır.

Araştırma bulgularına göre ebeveynlerin ebeveynlik öz yeterlik puanları ile ebeveyn cinsiyeti arasında anlamlı düzeyde ilişkiye rastlanmamıştır. Anne ve babanın dijital ebeveyn olma ve dijital anlamda rol model olma oranları arasında bir fark olmadığı düşünülmektedir.

Durak'ın (2019) çocukların internet kullanımında ebeveynlerin arabuluculuk düzeylerini incelediği bir çalışmada, çocukların internet kullanımında ebeveyn arabuluculuk düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Türkel'in (2021) yapmış olduğu çalışmaya göre ebeveynlerin yaşları ile sosyal medya bağımlılık puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma görülmemiştir. Yaman'ın (2018) yaptığı çalışmada katılımcıların yaşları arttıkça dijital ebeveynlik öz yeterlik algı düzeylerinin düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Gülmüş'ün (2020) yapmış olduğu çalışmada ebeveynlerin medya okuryazarlık düzeylerinin ebeveyn yaşına göre farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır.

Araştırma bulgularına göre dijital ebeveynlik öz yeterlik puanlarının ebeveyn yaşına göre farklılaşmaktadır. Ebeveynlerin yaşı yükseldikçe dijital ebeveynlik öz yeterlik puanı düşmektedir. Bunun nedeni olarak daha genç yaş gruplarının teknolojik gelişmelere daha kolay uyum sağladıkları, teknolojik araç gereçlerin kullanımına daha yakın oldukları düşünülebilir. Ebeveyn yaş grubu ne kadar düşükse dijital ebeveyn öz yeterlik puanları da o kadar yüksek çıkmaktadır.

Temizdemir'in (2018) göre ocuk cinsiyeti değişkeni bakımından aile-ocuk internet bağımlılığı puanlarını karşılaştırmış olduğu çalışmada kız çocuklarının ebeveynlerinin internet bağımlılık puanlarının erkek öğrencilerin ebeveynlerinin puanlarına oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gencer'in (2017) yapmış olduğu çalışmada ortaokul düzeyinde 779 öğrenciye ulaşılmış ve öğrencilerin siber zorbalık ve internet bağımlılıkları üzerinde cinsiyet değişkeninin etkisi olduğu, yapılan analizler sonucunda erkek öğrencilerin internet bağımlılık davranışının kız öğrencilere oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yüksel ve Yılmaz'ın (2016) yaptığı bir araştırmada lise ğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki farklı değişkenler açısından incelenmiş ve çocukların internet bağımlılık puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre erkek öğrencilerin daha fazla internet kullandığı bilgisi elde edilmiştir. Arslan'ın (2022) yapmış olduğu çalışmada ise erkek çocukların problemlili medya kullanım puanları kız çocuklarının puanlarına oranla daha yüksek çıkmıştır.

Araştırma bulgularına göre dijital ebeveynlik öz yeterlik puanları ve dijital ebeveynlik öz yeterliğinin alt boyutları olan dijital okuryazarlık, dijital güvenlik, dijital iletişim alt boyutlarının ocuk cinsiyetine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bulgularının literatür taramasından elde edilen bulgular ile paralellik göstermeme sebebi ebeveynlerin objektif olarak ölçekteki soruları yanıtlamamış olmaları, teknolojinin gelişmesi ile birlikte hem kız hem de erkek çocukların dijital araç gereçlere fazlasıyla maruz kalmaları, teknolojik yaşamın içine doğup teknoloji ile beraber büyümeleri olarak düşünülmektedir.

Onguner'in (2022) yapmış olduğu çalışmada 7-18 yaş grubu çocukların yaşları ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Güney'in (2020) ocukların sosyal medya kullanımı üzerine yapmış olduğu çalışmada 222 beşinci sınıf ğrencisi araştırmaya katılmış ve öğrencilerin sosyal medya kullanmaya başladıkları yaş aralığı ile sosyal medya kullanımları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. zdemir ve diğerlerinin (2020) 11-18 yaş arası adolesanlar ile yaptığı çalışmasında elde edilen bulgularda adolesan yaşı ile internet bağımlılığı arasında pozitif bir ilişki olduğu, adolesanların yaşları arttıkça internet bağımlılık riskinin de arttığı grlmştir. Derin ve Bilge'nin (2016) yapmış olduğu çalışmada ergenlerde internet bağımlılığı ve öznel iyi oluş düzeyleri incelenmiş, ergenlerin sınıf düzeylerinin internet bağımlılığı üzerinde olumlu bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İlgili literatür incelendiğinde; özellikle ocuk ve gençlerde dijital ortamlarda geçirilen zaman ile duygusal ve davranışsal problemler arasında pozitif yönde ilişki olduğu görülmektedir (Colwell ve Kato 2003).

Araştırma bulgularına göre dijital ebeveynlik öz yeterliği toplam puanı ile ocuk yaşı arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. ocuk yaşı arttıkça ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlik puanlarının düştüğü görülmektedir. Dijital güvenlik ve dijital iletişim alt boyutlarında anlamlı bir ilişki grlmezken dijital okuryazarlık alt boyutu ile ocuk yaşı arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu grlmştir. Düşük düzeyde anlamlı bir ilişkiye rastlanmasının nedeninin çalışmadaki örneklem sayısı ile ilişkili olabileceğı düşünülmektedir. ocuk daha küçük yaş grubunda olduğunda ebeveynlerinin rehberliğine daha fazla ihtiyaç duyduğu, bu nedenle ocuk daha küçük yaşta iken dijital ebeveynlerin çocuklara dijital rehber olma yolunda daha faydalı oldukları düşünülebilir.

Çiftçi'nin (2018) niversite ğrencilerinde sosyal medya bağımlılığını incelediğı bir araştırmada sosyal medya bağımlılığının internet kullanım sıklığına göre anlamlı oranda farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bir gün içerisinde interneti 5 saat ve 5 saatten daha fazla kullanan öğrencilerin gün içerisinde interneti 1-3 saat aralığında kullanan öğrencilere göre sosyal medyaya daha fazla oranda bağımlı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Oğuz ve Kutluca'nın (2020) yapmış olduğu çalışmada teknolojik araç gereçleri 7 saat ve daha fazla süre kullanım gösteren annelerin okulöncesi dönemdeki çocukların teknoloji kullanımına dair görüşlerinin daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı çalışmada babaların durumu incelendiğinde ise teknolojik araç gereçleri ne kadar süre ile kullandığının çocukların teknoloji kullanımına yönelik görüşleri üzerinde bir etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulgularına göre problemlili medya kullanım puanlarının internet kullanım yılına göre farklılaşmadığı grlmştir. Bu durumun internet kullanım yıllarının her aile için birbirine yakın zaman aralıklarında olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Aslan ve diğerlerinin (2019) yapmış olduğu çalışmada ortaokul düzeyinde 1500 ocuk katılımcıya ulaşılmış ve ocuk cinsiyeti ile medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Yapılan araştırmaya göre medya okuryazarlık düzeylerinin kızlarda erkeklere oranla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Gldağ'ın (2018) 517 lise ğrencisi katılımcıya ulaştığı araştırmada öğrencilerin cinsiyetleri ve dijital oyun bağımlılıkları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüş,

dijital oyun bağımlılıklarına ilişkin veriler incelendiğinde erkeklerin oyun bağımlılık puan ortalamalarının kızlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaman ve diğerlerinin (2020) yapmış olduğu çalışmada 4232 ortaokul ve lise öğrencisi katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcıların hafta içi ve hafta sonlarında dijital oyun oynamaları ile cinsiyetleri arasında ilişki olduğu ortaya koyulmuştur. Gerek ortaokul gerek lise öğrencilerinde hafta sonu dijital oyun oynama oranlarının hafta içi dijital oyun oynama oranlarına göre daha fazla olduğu ortaya koyulmuştur. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre hem hafta içi hem de hafta sonunda dijital oyun oynama oranlarının daha az olduğu söylenebilmektedir. Ancak etki oranına bakıldığında düşük bir etki görülmektedir. Lee ve arkadaşlarının (2018) yapmış oldukları bir araştırmada erkeklerde problemlı internet kullanımının kızlara kıyasla daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Araştırma bulgularına göre erkek çocukların problemlı medya kullanım oranları kız öğrencilere oranla daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç literatürde yer alan diğer araştırma sonuçlarını da destekler niteliktedir. Bunun nedeni erkek çocukların toplum tarafından daha az denetleniyor oluşu, kız çocuklarının daha çok kontrol altında tutulmaya çalışılması gibi davranışlar olduğu varsayılmaktadır.

Dilci ve diğerlerinin (2019) yapmış olduğu çalışmada yaş değişkenine göre çocukların dijital bağımlılık düzeyleri incelenmiş ve ölçeğin alt boyutlarından olan dürtüsellik ve düşük benlik algısında anlamlı düzeyde farklılaşma görülmüştür. 7-12 yaş arasında bulunan çocukların 0-6 yaş arasında bulunan çocuklara göre aldıkları puanların daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre 7-12 yaş arasında bulunan çocukların dijital bağımlılık düzeylerinin 0-6 yaş arasında bulunan çocukların dijital bağımlılık düzeylerine göre daha yüksek olduğu söylenebilmektedir. Eşgi'nin (2013) 12-17 yaş aralığında ilköğretim ve ortaöğretime devam etmekte olan 1433 katılımcıya ulaştığı araştırmada yaş grupları 12-13, 14-15, 16-17 yaş olarak gruplara ayrılmış ve internet bağımlılık ölçeği uygulanmıştır. Yaş grupları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunamamıştır. Bu veriye dayanarak çocukların kendilerini internet bağımlısı olarak görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sarı ve Kunt (2014) tarafından yapılan araştırmada ilköğretime devam eden öğrencilerin internet kullanımı üzerine yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin çoğu internetin hayatları için pozitif etkilerinin olduğunu söylemiş ve devam ettikleri sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin internet kullanımının olumsuz yönlerine karşı düşüncelerinde azalmalar olduğu belirtilmiştir.

Araştırma bulgularına göre kız ve erkek çocukların problemlı medya kullanım oranlarının yaş düzeylerine göre anlamlı oranda farklılaşmadığı görülmüştür. Bunun nedeni olarak araştırmaya konu olan çocukların yaş gruplarında birbirine benzer gelişim özellikleri görünmesi ve yaş gruplarının birbirine yakın olması söylenebilir.

Yaylacı'nın (2019) yapmış olduğu araştırmada okul öncesi çocuklarda ebeveyn çocuk ilişkisinin internet kullanımına etkisi üzerine çalışılmıştır. 142 ebeveynden veri toplanmış, çocuk sayısı ile aile-çocuk internet bağımlılığı düzeyi arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunduğu, çocuk sayısı arttıkça çocukların aile-çocuk internet bağımlılığı düzeylerinin de artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Temizdemir'in (2018) yapmış olduğu çalışmada ilköğretim birinci kademe öğrencilerin ebeveynleri ile çalışılmış ve bunun sonucunda kardeş sayısı ve aile-çocuk internet bağımlılık puanları karşılaştırılmış, kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı sonucu elde edilmiştir. Çocukların ekran kullanımları ve kardeş sayısı arasındaki ilişki incelenmiş ve bunun sonucunda anlamlı farklılıklar olmadığı belirtilmiştir.

Araştırma bulgularına göre problemlı medya kullanım puanları ile kardeş sayısı arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır. Kardeş sayılarının orantısız şekilde dağılmış olmasının bu sonucu etkileyebileceği düşünülmektedir.

Uyar ve Hasdemir'in (2021) yapmış olduğu araştırmada 8. sınıfa devam eden 1453 öğrenci ile çalışılmış olup annenin eğitim durumu ile çocukların internet kullanım sıklıkları arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmüştür. Aynı şekilde babaların eğitim durumu ile çocukların internet kullanım sıklıkları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Balantekin'in (2009) 10-14 yaş arası çocukların televizyon bağımlılıkları üzerine çalıştığı araştırmada ve anne-babanın eğitim durumları ile çocukların televizyon bağımlılık puanları arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Araştırma bulgularına göre problemlı medya kullanım puanları ile anne ve babaların eğitim durumları arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ebeveynlerin de internet ve sosyal medyada çok sık zaman geçiriyor olmaları, çocuklarına rol model olma konusunda anne-babaların dijitalleşmenin getirdiği etkilerle beraber benzer davranışları sergilemeleri ebeveyn eğitim durumu ve problemlı medya kullanımları arasında ilişkinin oluşmasını engelliyor olabileceği düşünülmektedir.

Güngör'ün (2014) yapmış olduğu araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının televizyon izleme alışkanlıkları ve anne baba tutumları üzerinde çalışılmış, anne babaların tutum ve davranışlarında 30-39 yaş grubu arasındaki ebeveynlerin çocuklarına karşı daha özenli yaklaştıkları ve yaş grubu arttıkça ise daha serbest bir tutum ve davranış sergiledikleri belirtilmiştir. Oğuz ve Kutluca'nın (2020) yapmış olduğu araştırmada yaşı daha küçük olan annelerin çocukların okul öncesi dönemde teknoloji kullanımına daha olumlu olarak baktıkları ancak babaların bulundukları yaş aralıklarının okul öncesi dönemde bulunan çocukların teknoloji kullanımlarına yönelik görüşlerinde bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Zabatiero ve diğerlerinin (2018) yapmış oldukları araştırmada ebeveynlerin yaşlarının, çocuklarının dijital teknolojiyi kullanım durumlarına dair bakış açılarına bir etkisinin olmadığını ve teknolojinin çocuklarının hayatlarında oldukça önemli bir yer kapladığını kabul etme eğiliminde oldukları belirtilmiştir.

Araştırma bulgularına göre problemli medya kullanım puanlarının ebeveyn yaşına göre değışmediğı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni olarak örnekleme bulunan yaş gruplarının düzenli dağılım göstermemiş olması veya günümüzde artık her yaş grubunun teknoloji ile iç içe oluyor olması yaş durumundaki farklılıkların bu durumu değıştirmeyeceğı gibi nedenlerden kaynaklı olabileceğı düşünülmektedir.

Durak'ın (2019) yapmış olduğu çalışmada çocukların internet kullanımlarında ebeveyn arabuluculuğı puanları ebeveynlerin cinsiyetlerine göre incelenmiş ve bunun sonucunda ebeveyn arabuluculuğı puanlarının ebeveynlerin cinsiyetine göre anlamlı oranda farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Anlamlı oranda bir farklılaşma görülmemesine rağmen çocukların internet kullanımlarında kadınların ebeveyn arabuluculuğı puanlarının erkeklerden daha fazla olduğı belirtilmiştir. Özek'in (2016) ebeveynlerin medya okuryazarlıklarının ebeveyn cinsiyet durumuna göre farklılık gösterip göstermediğinin incelendiğı bir araştırmada bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Lou, Shih, Liu, Guo ve Tseng (2010) tarafından ebeveynler ile yapılan çalışmada; internet okuryazarlığının düşmesi; kontrol sıklığını ve çocukların internet kullanımına yönlendirilmelerini de olumsuz etkilemektedir (Manap 2020).

Araştırma bulgularına göre çocukların problemli medya kullanım puanlarının ebeveyn cinsiyetine göre değışmediğı sonucuna ulaşılmıştır. Hayatın neredeyse her alanında teknolojinin bir gereklilik haline gelmesi, her iki cinsiyet için de teknolojik gelişmelerin takip edilebilir olması ve teknolojik araç gereçlere rahatlıkla ulaşılabilmesi bu sonucun nedeni olarak düşünülebilir.

Bu bölümde yapılmış olan çalışmanın ileriki zamanlarda yapılacak olan araştırmalar için katkı sağlaması nedeniyle birkaç öneride bulunulmuştur.

- Dijital ebeveynlik öz yeterliğı ve çocukların problemli medya kullanımı arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla farklı yaş gruplarındaki çocuklar ve farklı bir örneklem ile çalışma yapılabilir.
- Bu araştırma devlet okullarında ilkokula devam eden çocuklara sahip ebeveynler ile yapılmıştır. Özel okullarda ilkokula devam eden çocuklara sahip ebeveynlerle yapılabilir.
- Anne baba eğitim içeriklerinde dijital medya-çocuk ve problemli medya kullanımı konularına da yer verilebilir.
- Anne ve babaların teknolojiyi kullanım şekilleri incelenebilir.
- Dijital ebeveynlik konusunda anne ve babalara profesyonel çalışmacılar tarafından eğitimler verilebilir.
- Çocukların problemli medya kullanımlarının önüne geçebilmek adına çocuklar için bilgilendirici seminerler ve etkinlikler düzenlenebilir.
- Aile içi iletişimi güçlendirmek için evde çocuklarla beraber yapılabilecek etkinlikler, oyunlar, çalışmalarla ilgili ebeveynlere bilgilendirici kitaplar ve yazılar dağıtılabilir.
- Öğretmenler tarafından çocukları teknolojiyi faydalı yönde kullanmaya teşvik edecek şekilde teknolojik araç gereçlerin kullanımını gerektiren ev ödevleri verilebilir.

Etik Beyan

"Dijital Ebeveynlik Öz Yeterliğı ile Çocuklarda Problemli Medya Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Gerekli olan etik kurul izinleri Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulunun 28.06.2021 tarih ve 2021/843 sayılı kararı ile alınmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir.

Çatışma Beyanı

Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Not

Bu makale Dijital Ebeveynlik Öz Yeterliği ile Çocuklarda Problemlili Medya Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Kaynakça

- Arslan A, (2019). Ortaöğretim öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: sivas ili örneği. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 63-80.
- Arslan S, (2022). Dijital ebeveynlik farkındalığı ve çocuklarda problemlili medya kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan A, Turgut YE, Göksu İ, Aslan SA, (2019). Çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin ve kullanım alışkanlıklarının demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 793-815.
- Balantekin Y, (2009). 10-14 yaş arası çocuklarda televizyon bağımlılığı üzerinde bir araştırma. *Yüksek Lisans Tezi*. T.C. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Colwell J, Kato M, (2003). Investigation of the relationship between social isolation, self-esteem, aggression and computer game play in Japanese adolescents. *Asian Journal of Social Psychology*, 6(2), 149-158.
- Çakar M. T. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının ebeveynlerinin teknoloji kullanımlarının çocukların teknoloji kullanımı üzerine etkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çakır M, Kocagöz E, Karakuş FN, (2021). Çocuklarda dijital bağımlılık: ebeveynlerle nicel bir araştırma. *Online International Conference on Empirical Economics and Social Sciences* (s. 71-93).
- Çelen FK, Çelik A, Seferoğlu, SS, (2011). Çocukların internet kullanımları ve onları bekleyen çevrimiçi riskler. *XIII. Akademik Bilişim Konferansı* (s. 645-652). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Çiftçi H, (2018). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 417-434.
- Derin S, Bilge F, (2016). Ergenlerde internet bağımlılığı ve öznel iyi oluş düzeyi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(46), 35-51.
- Dilci T, Arslan A, Ersoy M (2019). 0-12 Yaş aralığındaki çocukların dijital bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre belirlenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 122-142.
- Durak A, (2019). Ebeveyn arabuluculuğunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Eşgi N, (2013). Dijital yerli çocukların ve dijital göçmen ebeveynlerinin internet bağımlılığına ilişkin algılarının karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 181-194
- Furuncu C, (2020). Problemlili medya kullanım ölçeği türkçe formunun geçerlik güvenirlik çalışması: çocuklarda ekran bağımlılığı ölçeği ebeveyn formu. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Furuncu C, Öztürk E, (2020). Problemlili medya kullanım ölçeği türkçe formunun geçerlik güvenirlik çalışması: çocuklarda ekran bağımlılığı ölçeği ebeveyn formu. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 535-566.
- Gencer H, (2017). Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı ve siber zorbalık davranışları ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Göldağ B, (2018). Lise öğrencilerinin dijital oyun bağımlılık düzeylerinin demografik özelliklerine göre incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 1287-1315.
- Gülmüş İ, (2020). İlkokul öğrenci ebeveynlerinin medya okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Günaydın E, (2021). 12-17 yaş çocuğu olan annelerin ebeveynlikte bilinçli farkındalık düzeyi ve dijital ebeveynlik tutumu ile çocuklarında internet bağımlılığı arasındaki ilişki. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güney Z, (2020). Çocukların sosyal medya kullanımı üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11(1), 188-199.
- Güngör M, (2014). Okul öncesi dönem çocuklarının televizyon izleme alışkanlıkları ve anne baba tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 199-216.
- Gülmüş İ, (2020). İlkokul öğrenci ebeveynlerinin medya okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- İnan-Kaya, G, Mutlu-Bayraktar D, Yılmaz Ö, (2018). Digital parenting: perceptions on digital risks. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 131-157.
- Kay MA, (2022). Erken çocuklukta dijital oyun bağımlılığının yordayıcıları olarak; dijital ebeveynlik, aile içi ilişkiler ve sosyal yeterlilik. *Doktora Tezi*. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kaya A, Balay R, Göçen A, (2012). Öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin bilme, uygulama ve eğitim ihtiyacı düzeyleri. *International Journal of Human Sciences*, 9(2), 1303-5134.
- Kaya İ, Bayraktar DM, (2021). Türkiye’de yapılan dijital ebeveynlik araştırmalarına yönelik bir içerik analizi çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1046-1082.
- Lauricella AR, Wartella E, Rideout VJ, (2015). Young children's screen time: The complex role of parent and child factors. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 36, 11-17.
- Lee SY, Lee D, Nam CR, Kim DY, Park S, Kwon JG, (2018). Distinct patterns of Internet and smartphone-related problems among adolescents by gender: Latent class analysis. *Journal of Behavioral Addictions*, 7(2), 454-465.
- Lim SS, (2016). Through the tablet glass: transcendent parenting in an era of mobile media. *Journal of Children and Media*, 10(1), 21-29.
- Lou SJ, Shih RC, Liu HT, Guo YC, Tseng KH, (2010). The influences of the sixth graders' parents' internet literacy and parenting style on internet parenting. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 9(4), 173- 184.
- Manap A, (2020). Anne babalarda dijital ebeveynlik farkındalığının incelenmesi. *Doktora Tezi*. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Manap A, Durmuş E, (2021). Dijital ebeveynlik farkındalığının çeşitli değişkenler, aile içi roller ve çocukta internet bağımlılığı açısından incelenmesi. *E-Uluslararası Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 12(1), 141-156.
- Oğuz BN, Kutluca AY, (2020). Okul öncesi dönemde çocukları olan ebeveynlerin teknoloji kullanımına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 252-268.
- Okumuş V, Parlar H (2018). Çocukların sosyal medya kullanım amaçları ve ebeveyn tutumları. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(33), 357-368.
- Onguner S, (2022). 7-18 yaş arası çocuklarda internet bağımlılığı ve çocukların günlük alışkanlıkları üzerine olumsuz etkilerinin değerlendirilmesi. *Tıpta Uzmanlık Tezi*. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara.
- Özdemir S, Bülbül F, Balcı S, Türköz A, (2020). 11-18 yaş arasındaki adolesanların internet bağımlılık düzeyleri. *Bahcesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 83-92.
- Özek MB, (2016). Ebeveynlerin medya okuryazarlık düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 805-819.
- Parmar NA, (2017). Digital Parenting. *United Learning Schools, Ashford, Kent*
- Rode, JA, (2009). Digital parenting: designing children's safety. in proceedings of the 23rd british HCI group annual conference on people and computers: celebrating people and technology. *British Computer Society*, 244-251.
- Sarı S, Kunt H, (2014). İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre internet kullanım durumlarının belirlenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (40), 263-280.
- Sayar K, Benli S, (2020). *Dijital Çocuk*. Kapı Yayınları.
- Serin G, Aydın F, (2021). Anne ve babaların dijital ebeveynlik becerileriyle ilgili görüşlerinin karşılaştırılması. *EJER Congress 2021 Bildiri Özetleri Kitabı*.
- Temizdemir HA, (2018). Ebeveyn-çocuk internet kullanımı, aile içi iletişim, çocukların uyku kalitesi ve sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tokel ST, Başer D, İşler V, (2013). Türkiye’deki ebeveynlerin çocuklarının internet ve sosyal paylaşım siteleri kullanımına yönelik bilgi seviyeleri ve algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 225-236.
- Toran M, Ulusoy Z, Aydın B, Deveci T, Akbulut A, (2016). Çocukların dijital oyun kullanımına ilişkin annelerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2263-2278.
- Türkel N, (2021). Ebeveynlerin sosyal medya bağımlılık düzeyleri ile dijital ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uyar M, Hasdemir TA, (2021). Çocukların internete erişimi ve kullanım becerileri: ankara ili örneği. *Birinci Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*. Ufuk Üniversitesi.
- Üstündağ A, (2020). *Çocuk ve Ekran*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Yağar F, Dökme S, (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yaman F, (2018). Türkiye’deki ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin incelenmesi. *Doktora Tezi*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yaman F, Çubukçu A, Küçükali M, Yurdakul IK, (2020). Ortaokul ve lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ve dijital oyun oynama durumları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 160-174.
- Yaman F, Dönmez O, Akbulut Y, Yurdakul IK, Çoklar AN, Güyer T, (2019). Ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterliklerinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 44(199), 149-172.
- Yay M, (2017). *Dijital Ebeveynlik*. İstanbul: Yeşilay Yayınları.
- Yaylacı B, (2019). Okul öncesi çocuklarda ebeveyn çocuk ilişkisinin internet kullanımı üzerine etkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.

- Yazıcı ZN, Özcan EN, (2021). Annelerin teknoloji bağımlılığı düzeyi ile dijital ebeveynlik düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan Bilimleri Dergisi*, 2(1), 15-28.
- Yurdakul IK, Dönmez O, Yaman F, Odabaşı HF, (2013). Dijital ebeveynlik ve değişen roller. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(4), 883-896.
- Yüksel M, Yılmaz E, (2016). Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elementary Education Online*, 15(3), 1031-1042.
- Zabatiero J, Straker L, Mantilla A, Edwards S, Danby S, (2018). Young children and digital technology: Australian early childhood education. *Australasian Journal of Early Childhood*, 43(2), 14-22.

EXTENDED ABSTRACT

Raising children in a safe environment, controlling their health conditions, ensuring that they become productive and creative individuals in the future and transferring cultural values to children are the main objectives of parents. With the development of technology, the relationship between mother, father and child has begun to gain new dimensions. This relationship between the child and the parent also has a significant impact on the child's social-emotional, cognitive and physical development. Therefore, it is crucial for children to make the best use of digital developments and to protect themselves from the possible risks of technology and to benefit from the opportunities offered by technology (Kaya and Bayraktar 2021). The characteristics parents should have to be good guides to their children in the digital and virtual world as in real life, to adapt to the innovations of technology, which has the potential to affect the social, emotional, psychological, mental and physical development of children in many ways, and to instil the correct and beneficial use of digital devices in their children have revealed the concept of digital parenting (Yay 2017). To raise healthy individuals in today's world, parents need to be aware of the safe and effective use of digital devices and provide good guidance on the beneficial and harmful effects of digitalization. This process brought about by the digital world has led to the emergence of the concept of digital parenting. While defining digital parenting, the concept of digital parenting was used regarding the parent-child relationship which is outside the normal parental role definitions and can find its place in digital life, and the roles of parents in this process. The Internet and digital environments have positive and negative aspects. Parents have great responsibilities in overcoming the negative situations brought by the digital world and new roles are determined for them (Kay 2022). In the digitalizing world, individuals can easily access all kinds of information, use and share it with others, and thus produce new information and ideas. Internet technologies are both for parents and children. Parents are responsible for the physical upbringing and social-emotional and cognitive development of children. With the rapid changes in technology, children and adolescents do not know how to evaluate the new and complex information in the world of technology. Therefore, the only digital task of parents is not to introduce computer and internet technologies to their children and to teach them how to use them (Yurdakul et al 2013). The concept of digital parenting gains importance in this regard. In order for parents to take the right steps as digital guides, it is essential that they have as much knowledge about digital technology and technological developments as their children. The number of studies on digital parenting self-efficacy is very few and limited in the relevant literature. The child, who opens his/her eyes to the world with his/her family, experiences the most interaction in the family environment. Children learn many attitudes and behaviors by taking their parents as role models. Digital parenting self-efficacy and children's problematic media use may be affected by each other. Therefore, in this study, the relationship between the digital parenting self-efficacy of parents with children aged 7-10 and children's problematic media use was examined. In this study, an answer to the question "Is there a relationship between the digital parenting self-efficacy of parents with children aged 7-10 and their children's problematic media use?" was sought. In this study, the comparative relational survey model was used since it was aimed to reveal the existing situation or situations as they exist and to provide information about the relationship level between two or more situations. In this study, conducted using a quantitative research method, the relationship between digital parenting self-efficacy of parents with children aged 7-10 studying at a primary school in İnegöl District of Bursa province and children's problematic media use was examined. From the demographic information obtained, the relationship between the parents' education level, age, gender, number of children, children's age, gender, years of internet use, and digital parenting self-efficacy and problematic media use was examined. In the study, the digital parenting self-efficacy of parents with children aged 7-10 was measured with the Digital Parenting Self-Efficacy Scale, and children's problematic media use was measured with the Problematic Media Use Scale. After performing Normality test, Pearson Product Moment Correlation Analysis, ANOVA Test, t Test, which are parametric tests, were applied to the data showing normal distribution, and Kruskal Wallis-H Test, one of the non-parametric alternatives of parametric tests, was

applied to the data not showing normal distribution. As a result of the study, a negative and moderately significant relationship was found between digital parenting self-efficacy and children's problematic media use and a significant negative relationship was found between digital literacy, digital safety and digital communication, the sub-dimensions of digital parenting self-efficacy, and children's problematic media use. The findings of the study showed that as digital parenting self-efficacy decreased, children's problematic media use increased, which supports the literature studies. It was also found that there is a relationship between digital parenting self-efficacy and children's problematic media use. Considering these findings that support the literature studies, it is seen that children learn by taking role models, and the attitudes and behaviours of parents in the digital world affect the children's lives in the digital world. Children learn many aspects of life from their parents from the moment they are born, and it can be said that children are good observers. Children who observe how and how much time their parents spend with digital devices will take their parents as role models in this regard. Therefore, parents should always be cautious and monitor their children's use of digital devices. It is thought that spending quality time with children will help keep children away from problematic media use. Having knowledge about digital devices, being aware of the risks and benefits technology brings, knowing and applying methods to protect themselves from possible dangers will enable parents to guide their children to use technology in a beneficial way.